

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

разред: ПЕТИ

годишњи фонд часова: 180

недељни фонд часова: 5

ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Циљ наставе и учења српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције, које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Потребна опрема и прибор ученика: две свеске у линије, једна за школски рад, друга за домаће задатке и анализу лектире, вежбанка за писмене задатке, графитна оловка и гумица, плава хемијска оловка за дефиниције из књижевности и црвена за дефиниције из граматике, блокчић у који ће са једне стране ученици писати нове речи које науче на часу, током анализе књижевних дела, а са друге стране је правописни подсетник - ту исправно бележе све речи које погрешно напишу током израде домаћих и писмених задатака. Списак домаће лектире је наведен у рубрици: САДРЖАЈИ. Школска библиотека поседује довољан број наслова лектире.

Литература за ученике:

- *Читанка, Српски језик и књижевност за пети разред основне школе*, Вулкан знање, Београд, 2019; Александар Јерков, Анђелка Петровић, Катарина Чолаковић
- *Граматика, Српски језик и књижевност за пети разред основне школе*, Вулкан знање, Београд, 2019; Данијела Милићевић и Сунчица Ракоњац Николов

Препоручена литература за ученике који желе више да знају :

- **Иво Тартаља** – *Теорија књижевности*, ЗУНС, Београд, 2016.
- **Живојин Станојчић, Љубомир Поповић** – *Граматика српског језика*, Завод за уџбенике, Београд, 2017.
- **Митар Пешикан, Јован Јерковић, Мато Пижурца** – *Правопис српског језика*, Матица српска, Нови Сад, 2013.
- **Мирјана Блажић**- *Српски на српском*

ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку теме, области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	НАЧИН ПРОВЕРЕ ОСТВАРЕНОСТИ СТАНДАРДА И ИСХОДА
КЊИЖЕВНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - разликује књижевни и некњижевни текст; упоређује одлике функционалне и нефункционалне књижевности - чита са разумевањем и уме да опише свој доживљај различитих врста књижевних дела - чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова - модреди род књижевног дела и врсту - разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности - разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији - анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих) епског дела у стиху и прози (делови фабуле, поглавља, епизоде, стих), драмског 	<p>ЛИРИКА Лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна песма <i>Вила зида град</i> 2. Народне лирске песме о раду (избор); Народне лирске породичне песме (избор) 3. Бранко Радичевић <i>Певам дању, певам ноћу</i> 5. Душан Васиљев <i>Домовина / Алекса Шантић Моја отаџбина</i> 6. Војислав Илић <i>Зимско јутро</i> 7. Милован Данојлић <i>Шљива / Десанка Максимовић Сребрне плесачице</i> 8. Пеђа Трајковић <i>Кад књиге буду у моди</i> <p>Књижевни термини и појмови Песник и лирски субјекат. Мотиви и песничке слике као елементи композиције лирске песме.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - увођење ученика у свет књижевности, али и осталих, тзв. некњижевних текстова (популарних, информативних); - примењивати компаративни приступ у проучавању литерарних дела али методе и начин рада прилагодити могућностима и интересовањима ученика; . остварити корелативност међу делима; - формирати тематско-мотивске целине и на тај начин приступати различитим делима; - градити и корелације са елементима медијске писмености; . радити на јединству аналитичко синтетичких метода - тумачење текста заснива се на његовом читању, доживљавању и 	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика бележењем у свеску евиденције наставника.</p> <p>Рад на тексту-групни рад</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p> <p>Писана провера-вежба</p> <p>Активност на часу</p> <p>Усмени одговор</p> <p>Самостално урађени задаци на часу</p> <p>Истраживачки задатак</p> <p>Пројектни задатак</p> <p>Однос према раду</p> <p>Изражајно читање, препричавање, тумачење дела, провере разумевања књижевнотеоријских</p>

				појмова, писмене и говорне вежбе, полугодишњи тест, годишњи тест.
--	--	--	--	---

дела (чин, сцена, појава)
 - разликује појам песника и појам лирског субјекта, појам приповедача у односу на писца
 - разликује облике казивања
 - увиђа звучне, визуелне, тактилне, ольфакторне елементе песничке слике
 - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно- уметничком тексту
 - процени основни тон певања или драмске радње (шалјив, ведар, тужан и сл.)
 - развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела
 - одреди тему и главне и споредне мотиве
 - анализира узрочно-последично низање мотива
 - илуструје особине ликова примерима из текста
 - вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове
 - илуструје веровања, обичаје и начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима
 - уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину
 - наведе примере личне добити од читања
 - напредује у стицању читалачких компетенција
 - упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст

Врста строфе према броју стихова у лирској песми - карен; врста стиха према броју слогова- десетерац, осмерац.
 Одлике лирске поезије - сликовитост, ритмичност, емоционалност.
 Стилске фигуре - епитет, ономтопеја.
 Врсте ауторске и народне лирске песме - описне, родољубиве, митолошке, песме о раду и породичне.

ЕПИКА

Лектира

1. Народна песма *Свети Саво*
2. Народна песма *Женидба Душенова (одломак)*
3. *Еро с онога свијета*
4. *Дјевојка цара надмудрила*
5. Милован Глишић *Прве бразда*
6. Стеван Сремац *Чича Јордан (одломак)*
7. Бранко Ћопић *Поход на Мјесец*
8. Иво Андрић *Мостови*
9. Данило Киш *Дечак и пас*
10. Горан Петровић *Месец над тесцијом* (први одломак приче “Бели хлеб од претеривања” и крај приче који чине одељци “Можеш сматрати да си задобио венац славе” и “Мрави су вукли велике трошице прашине”)
11. Антон Павлович Чехов *Шала*

Књижевни термини и појмови

Писац и приповедач.

Облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу.

фабула: низање догађаја, епизоде, поглавља

Карактеризација ликова - начин говора, понашање, физички изглед, животни

разумевању;
 - вежбања у изражајном читању;
 - вежбања ученика у «летимичном» читању;
 - изражајно казивање напамет научених текстова и одломака у прози и стиху;
 - књижевно-теоријске појмове ће ученици упознавати кроз обраду текстова
 - посебан рад и развијање способности за доживљајно читање што је увод у истраживачко читање;
 - **молошки;**
 - **дијалогски;**
 - **текстовни – текст метода;**
 - **индивидуални;**
 - **рад у паровима;**
 - **групни рад;**
 - **истраживачки рад;**
 - **стваралачки рад;**

		<p>ставови, етичност поступака. Врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), шаљива народна прича. Врста стиха према броју слогова - десетерац.</p> <p style="text-align: center;">ДРАМА</p> <p>Лектира 1. Бранислав Нушић <i>Кирија</i> 2. Душан Радовић <i>Капетан Џон Пиплфокс</i> 3. Љубиша Ђокић <i>Биберче</i></p> <p>Књижевни термини и појмови Позоришна представа и драма. Чин, појава, лица у драми, драмска радња Сцена, костим, глума, режија. Драмске врсте - једночинка. радио- драма.</p> <p>НАУЧНО ПОПУЛАРНИ ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати до 2 дела) Вук Ст. Карацић <i>Моба и прело</i> (одломак из дела <i>Живот и обичаји народа српског</i>) Доситеј Обрадовић <i>О љубави према науци</i> М.П. Алас <i>У царству гусара</i> (одломци) 2. Милутин Миланковић <i>Успомене, доживљаји, сећања</i> (одломак) Избор из енциклопедија и часописа за децу</p> <p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА: Епске народне песме (о Немањићима и Мрњавчевићима – преткосовски</p>		
--	--	---	--	--

		<p>тематски круг) Народне бајке, новеле, шаљиве народне приче (избор), кратке фолклорне форме (питалице, брзалице, пословице, загонетке) Бранислав Нушић <i>Хајдуци</i> Данијел Дефо <i>Робинзон Крусо</i> (одломак о изградњи склоништа) Марк Твен <i>Доживљаји Хаклбери Фина/Краљевић и просјак/Доживљаји Тома Сојера</i> Избор ауторских бајки (Гроздана Олујић; Ивана Нешић <i>Зеленбабини дарови</i> (одломци)) Игор Коларов <i>Аги и Ема</i> Избор из савремене поезије за децу (Александар Вучо, Мирослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић...) Допунски избор лектуре (бирати до 3 дела) Јован Јовановић Змај <i>Песмо моја</i> Стеван Раичковић <i>Велико двориште</i> (избор)/<i>Мале бајке</i> (избор) Иван Цанкар <i>Десетица</i> Љубивоје Ршумовић <i>Ујдурме и зврчке из античке Грчке</i> (избор)/Густав Шваб <i>Приче из старине</i> Џон Р.Р. Толкин <i>Хобит</i> (одломци) Никол Лезије <i>Тајна жутог балона</i> Корнелије Функе <i>Господар лопова</i> (одломак) Владислава Војновић <i>Приче из главе</i> (избор, осим приче <i>Позориште</i>) Дејан Алексић <i>Музика тражи уши</i> (избор)/<i>Кога се тиче како живе приче</i> (избор) Јован Стерија Поповић <i>Лажа и паралажа</i> (одломак о Месечевој</p>		
--	--	--	--	--

		<p>краљици) Едмон Ростан <i>Сирано де Бержерак</i> (одломак о путу на Месец)</p> <p>Дело завичајног аутора по избору.</p>		
<p>ЈЕЗИК ГРАМАТИКА (морфологија, синтакса)</p>	<p>Разликује променљиве од непроменљивих речи</p> <p>- разликује категорије рода, броја и падежа речи које имају дефлексију</p> <p>- разликује основне функције и значења падежа</p> <p>- употребљава падежне облике у складу са нормом</p> <p>- употребљава глаголске облике у складу са нормом</p> <p>- разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима)</p>	<p>Променљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви (са напоменом да су неки бројеви непроменљиви), глаголи; непроменљиве речи: прилози (са напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози.</p> <p>Именице - значења и врсте (властите, заједничке, збирне, градивне, мисаоне, глаголске).</p> <p>Промена именица (дефлексија); граматичка основа, наставак за облик, појам падежа.</p> <p>Основне функције и значења падежа (са предлозима и без предлога): номинатив (субјекат), генитив (припадање и део нечега), датив (намена, усмереност), акузатив (објекат), вокатив (дозивање, обраћање), инструментал (средство и друштво), локатив (место)</p> <p>Придеви - значење и врста придева (описни, присвојни, градивни, временски и месни), род, број, падеж и компарација придева.</p> <p>Слагање придева са именицом у роду броју и падежу.</p> <p>Заменице - личне заменице: промена, наглашени и ненеаглашени облици, употреба личне заменице за свако лице себе, се.</p> <p>Бројеви - врсте и употреба главни</p>	<p>- коришћење погодног <i>полазног текста</i> (језичког предлошка) на коме се увиђа и објашњава одговарајућа језичка појава;</p> <p>- коришћење исказа (примера из пригодних, текућих или запамћених) <i>говорних ситуација</i>;</p> <p>- подстицање ученика да полазним текстом <i>доживе</i> и <i>схвате</i> у целини и појединостима;</p> <p>- утврђивање и обнављање знања о познатим језичким појавама и појмовима који <i>непосредно доприносе</i> бољем и лакшем схватању новог градива;</p> <p>- упућивање ученика да у тексту, односно у записаним исказима из говорне праксе, <i>уочавају примере</i> језичке појаве која је предмет сазнавања;</p> <p>- сазнавање <i>битних својстава</i> језичке појаве (облика, значења, функције, промене, изражајних могућности...);</p> <p>- сагледавање језичких чињеница (примера) <i>са разних становишта</i>, њихово упоређивање, описивање и класификовање;</p> <p>- <i>дефинисање језичког појма</i>; истицање својства језичке појаве и уочених законитости и правилности;</p> <p>- рад у паровима; - монолошки; - дијалогски;</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика бележењем у свеску евиденције наставника.</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.</p> <p>Домаћи задатак-Радна свеска</p> <p>Писана провера- вежба</p> <p>Истраживачки задатак</p> <p>Пројектни задатак</p> <p>Усне провере знања, домаћи задаци, кратке писмене провере, контролне вежбе, полугодишњи тест, годишњи тест.</p>

		<p>(основни, збирни и бројне именице на - ица) и редни бројеви.</p> <p>Глаголи - глаголски вид (несвршени и свршени) глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни), глаголски облици (грађење и основно значење): инфинитив (и инфинитивна основа), презент (презентска основа, наглашени и ненаглашени облици презента помоћних глагола), перфекат и футур 1.</p> <p>Предикатска реченица - предикат (глаголски, именски), слагање предиката са субјектом у лицу, роду, броју; прави неправи објекат; прилошке одредбе (за место, време, начин, узрок. меру и количину), апозиција.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - текстовни – текст метода; - индивидуални; - групни рад; - истраживачки рад; 	-
ПРАВОПИС	<ul style="list-style-type: none"> - доследно примењује правописну норму у употреби великог слова, састављеног и растављеног писања речи, интерпункцијских знакова - користи правопис (школско издање) 	<p>Велико слово у вишечланим географским називима; у називима институција; предузећа. установа, организација (типични примери); велико имало слово у писању присвојних придева.</p> <p>Заменица ВИ из поштовања.</p> <p>Одрична речца НЕ уз именице, придеве и глаголе; речца НАЈ у суперлативу; вишечлани основи и редни бројеви</p> <p>Интерпункцијски знаци: запета (у набрајњу, уз вокатив, уз апозицију), наводници (наслови дела, називи школа) црта (уместо наводника у управном говору).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - систематска вежбања, елементарна и сложена, која се организују често, разноврсно; - различити облици писмених вежби; - служење правописом и правописним речником (школско издање); - подстицање ученика да самостално коригују правопис у различитим типовима комуникације путем интернета; - монолошки; - дијалогски; - текстовни – текст метода - индивидуални; - групни рад; - рад у паровима; - истраживачки рад; 	<ul style="list-style-type: none"> - Писмене вежбе, домаћи задаци, писмени задаци, полугодишњи тест, годишњи тест.
ЈЕЗИК	- правилно изговара речи водећи	Место акцента у вишесложним речима	- артикулационе вежбе (гласови се	

<p>ОРТОЕПИЈА</p>	<p>рачуна о месту акцента и интонацији реченице - говори јасно поштујући књижевнојезичку норму - течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове</p>	<p>(типични случајеви). Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица. Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже (индивидуално и у групи).</p>	<p>најпре вежбају појединачно, а онда у говорном ланцу, у тексту); - ортоепске вежбе, обично краће и чешће, изводе се не само у оквиру наставе језика него и наставе читања и језичке културе; - говорење напамет научених стихова; - рад у паровима; - дијалогски; - текстовни – текст метода; - индивидуални; - групни рад;</p>	<p>Ортоепске вежбе</p>
<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог - издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште - проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту -напамет говори одабране књижевне текстове или одломке</p>	<p>Препричавање, причање, описивање - уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл) Богаћење речника: синоними и антоними. некњижевне речи и туђице - њихова замена стандардом; уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору. Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и њихове композиционо-стилске функције. Осам домаћих задатака. Четири школска писмена задатка.</p>	<p>- повезивати са обрадом књижевних дела - спровођењем лексичко-семантичких вежби које имају за циљ богаћење речника и развијање вештине изражавања; - развијање језичког мишљења и језичке културе; - изграђивање културе усменог и писаног изражавања; - монолошки; - дијалогски; - текстовни – текст метода; - групни рад; - истраживачки рад; - рад у паровима; - стваралачки рад;</p>	<p>- Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика бележењем у свеску евиденције наставника. - Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова. - Домаћи задатак - Радна свеска - Писана провера- вежба Препричавање уочавање разлике између говорног и писаног језика, писање писма (приватно, имејл) Лексичке и морфолошке вежбе, синтаксичке вежбе, семантичке вежбе, домаћи и писмени задаци.</p>

НАЧИН ОРГАНИЗАЦИЈЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА		
наставне методе	наставни облици рада	наставна средства

<p>дијалoшка монолошка метода писаних радова метода практичних радова, вербална експериментална игровне активности текстуална компаративни метод илустративно демонстративна хеуристичка активна настава</p>	<p>фронтални индивидуални групни рад у пару</p> <p>Хибридна настава (У случају одсуствовања ученика, постоји могућност да се они укључе на час уз помоћ Google Meet -а. Ученик на тај начин и чује и види оно што се ради на часу. Уз помоћ ове апликације, одржавају се и часови у случају ванредних околности и потребе да се настава одржава на даљину. Користи се и Гугл учионица за поделу додатних садржаја и додатну размену материјала са ученицима. На тај начин настава се организује сасвим асинхроно, тако да ученици не морају да раде у исто време, већ када то њима одговара).</p>	<p>Читанка, граматика, радна свеска, звучна читанка, дигитални материјали уз уџбеник, наставни листови, вежбанке, ученичке свеске, интерактивни тестови и креативне слагалице, интернет</p>
---	--	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
ученика	наставника		
<p>Ученик слуша, посматра и активно учествује у наставном процесу; Упоређује, закључује, истражује, практично примењује знања и вештине; Ученик је подстакнут да исказује креативност и таленат; Чита, препричава, рецитије, усмено драматизује, описује, анализира; Изражава критички став и мишљење; Усваја језичке појаве и труди се да негује говорну и писану културу; Самоставно истражује и презентује;</p>	<p>Наставник је организатор и реализатор наставног процеса и мултимедијалне наставе; Наставник је партнер у педагошкој и афективној комуникацији; Истиче индивидуалност ученика; Прати, усмерава, вреднује, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, наводи на повезивање и примену знања организовањем учења мотивише и подстиче способности ученика; Подстиче на размишљање, закључивање и развијање критичког става; Мотивише, подржава и развија интересовања ученика; Ефикасним и подстицајним методама</p>	<p>усмено и писмено испитивање, вођење ученичког портфолија, тестови знања, разговор, контролне вежбе, писмени задаци, посматрање ангажованости на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, писмени радови, илустрације, рад на тексту, препричавање, пројекти, драматизација, тематске дискусије, продукти групних и тимских радова течност у излагању, активност на часу, повезивање стечених</p>	<p>Музичка култура – народне епске песме, Б. Радичевић <i>Певам, дању, певам ноћу</i> Ликовна култура – <i>Зимско јутро</i> В. Илић, <i>Шљива</i> (дескрипција, пејзаж) Историја – преткосовски циклус песама Географија – <i>Мостови</i>, И. Андрић Филмска и позоришна уметност – <i>Робинзон Крусо</i> Д. Дефо, Марк Твен <i>Том Сојер</i>, Толкин <i>Хобит</i> Професионална</p>

	долази до начина који омогућава усвајање знања која представљају основу за успешно савладавање градива;	знања, богаћење речника Наставник вреднује и процењује свој рад и учи ученике како да себе вреднују.	оријентација - С.Сремац <i>Чича Јордан</i> Енглески језик – <i>језик и граматика</i> (врсте и службе речи) Географија – <i>правопис</i> - писање вишечланих географских назива Верска настава – народна књижевност и језичка култура
--	---	---	---

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, начина израде домаћих задатака у складу са планом индивидуализације или ИОП-ом...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја;
- сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи (размена искустава и материјала за рад)...

Начин провере остварености прописаних образовних стандарда/ циљева учења наставног предмета (критеријуми формативног и сумативног оцењивања):

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА УЧЕНИКА ОШ „ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ“ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Ученици од 5. до 8. разреда оцењују се формативно и сумативно, оценом од 1-5, током целе школске године. Оцењивање обухвата све три области српског језика и књижевности, а то су: књижевност, језик (граматика, правопис, ортоепија) и језичка култура. Оцењују се:

- писмени задаци
- контролни задаци
- иницијални тестови
- домаћи задаци
- говорне вежбе
- диктати
- рецитовање
- рад на часу

Документација која прати процес оцењивања је: е-дневник, педагошка свеска наставника, тестови, диктати, писмени и домаћи задаци.

Формативно оцењивање подразумева: праћење напредовања, ангажовања и мотивисаности ученика, активност на часовима (укључујући све три области српског језика), дисциплину, редовно доношење прибора, израду домаћих задатака, поштовање наставника и ученика у одељењу. Води се у педагошкој свесци наставника, а из овог оцењивања проистиче оцена за рад на часу на крају сваког класификационог периода или на крају полугодишта и године. Критеријум је следећи:

- **Недовољан успех** - ученик не прати наставу, не извршава потребне задатке, не пише, нема прибор, не ради домаће задатке и уопште није активан на часу;
- **Довољан успех** – ученик повремено прати наставу и поштује правила понашања, повремено доноси прибор и домаћи и ретко када је активан на часу;
- **Добар успех** – ученик прати наставу, труди се да поштује правила понашања на часу, доноси прибор и домаћи и активан је на часу, али не у континуитету;
- **Врло добар успех** – ученик поштује правила понашања на часу, труди се да редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаћи, активан је и мотивисан за рад;
- **Одличан успех** – ученик увек поштује правила понашања на часу, редовно извршава своје школске обавезе, доноси школски прибор и домаће задатке, изузетно је активан и мотивисан, у континуитету показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања.

У сумативно оцењивање спадају: иницијални тестови, писмени задаци, контролни задаци из граматике и књижевности, полугодишњи и годишњи тестови, диктати, говорне вежбе, домаћи задаци (састави/есеји) и рецитовање. Оцена са иницијалних тестова не улази у просек и служи наставнику за планирање рада и даље праћење напредовања ученика.

Грамматика – критеријум за оцењивање градива ове области усаглашен је са образовним стандардима сва три нивоа постигнућа, основног, средњег и напредног нивоа:

- **Одличан (5)** – ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из фонетике, морфологије, синтаксе и лексике; показује веома висок степен ангажовања; зна и примењује граматичка правила у сложенијим примерима;
- **Врло добар (4)** – ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из фонетике, морфологије, синтаксе и лексике и примењује граматичка правила у сложенијим примерима уз малу помоћ наставника; показује висок степен ангажовања;
- **Добар (3)** – ученик самостално испуњава захтеве основног и делимично средњег нивоа из фонетике, морфологије, синтаксе и лексике; ангажован је повремено; препознаје и примењује граматичка правила у основним примерима;
- **Довољан (2)** – ученик минимално испуњава захтеве основног нивоа из фонетике, морфологије, синтаксе и лексике уз помоћ наставника; ангажован је веома ретко; препознаје граматичка правила у најједноставнијим примерима;
- **Недовољан (1)** – ученик не испуњава минималне захтеве основног нивоа постигнућа из фонетике, морфологије, синтаксе и лексике ни уз помоћ наставника; не препознаје граматичка правила у најједноставнијим примерима.

Књижевност - критеријум за оцењивање градива из књижевности усаглашен је са образовним стандардима сва три нивоа постигнућа, основног, средњег и напредног нивоа:

- **Одличан (5)** – ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из ове области (наводи дела и писце, разликује књижевне родове и врсте, одређује врсту стиха и строфе, проналази стилске фигуре и различите облике приповедања; самостално анализира књижевно дело, аргументовано образлаже свој став о делу и повезује га са другим текстовима по тематици, структури и мотивима);
- **Врло добар (4)** – ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из књижевности, уз малу помоћ наставника (самостално анализира књижевна дела уз познавање основних одлика и функционалних појмова);
- **Добар (3)** – ученик самостално испуњава захтеве основног и делимично средњег нивоа из књижевности (познаје основне одлике књижевности и разликује типове уметничког стваралаштва (усмена и ауторска књижевност); познаје основне функционалне појмове ;
- **Довољан (2)** – ученик минимално испуњава захтеве основног нивоа ове области, уз помоћ наставника (повезује наслове књижевних дела и имена аутора, разликује књижевне родове и препознаје основне одлике књижевних текстова);
- **Недовољан (1)** – ученик не испуњава минималне захтеве основног нивоа постигнућа из књижевности ни уз помоћ наставника.

Што се тиче контролних задатака и тестова из граматике и књижевности, скала за оцењивање је следећа:

Преценат тачних одговора

Оцена

од 86%-до 100%

одличан (5)

од 66%-до 85%

врло добар (4)

од 46%-65%

добар (3)

од 26%-45%

довољан (2)

испод 25%

недовољан (1)

Диктат се оцењује бројчано једном до два пута у току једног полугодишта, а оцењује се на следећи начин:

- Одличан (5) – ученик зна сва слова ћирилице, зна и доследно примењује правописну норму у свим случајевима;
- Врло добар (4) – ученик зна сва слова ћирилице, зна правописну норму и примењује је у свим случајевима, уз поједине правописне грешке;
- Добар (3) – ученик зна сва слова ћирилице, познаје правописну норму и примењује је у већини основних правописних правила;
- Довољан (2) – ученик пише већину слова ћирилице, делимично примењује правописну норму у најосновнијим и једноставнијим примерима;
- Недовољан (1) – ученик не пише тачно сва слова ћирилице, не зна да примени правописну норму у најосновнијим примерима.

Правописне грешке

0 -3

4-6

7-9

10

Преко 10

Оцена

Одличан (5)

Врло добар (4)

Добар (3)

Довољан (2)

Недовољан (1)

Критеријум за оцењивање писмених и домаћих задатака (састава/есеја) обухвата неколико делова: композицију, садржај, стил, граматику, правопис и естетски изглед.

- **Одличан (5)** – ученик је тачно одговорио на тему, испоштовао је захтеве композиције кроз увод, разраду и закључак, види се поступност у излагању, реченице су јасне и правилне без граматичких и правописних грешака, стил писања богат је описима, емоцијама и појединим стилским изражајним средствима, рукопис ученика је леп, а рад уредан.
- **Врло добар (4)** – ученик је тачно одговорио на тему, испоштовао захтеве композиције, реченице су јасне, са мањим граматичким и правописним грешкама, стилу недостаје више описа и емоција.
- **Добар (3)** – ученик је тачно одговорио на тему, поједини делови композиције нису у потпуности испоштовани (нису повезани, недостаје увод или закључак), поједине реченице нису јасне, са честим правописним и граматичким грешкама, недостаје доста описа и емоција, рад је понегде нечитак и неуредан;
- **Довољан (2)** – ученик је делимично одговорио на тему, увод, разрада и закључак нису уједначени, реченице су нејасне и неповезане, стил је сиромашан са великим граматичким и правописним грешкама, рад је веома нечитак и неуредан;
- **Недовољан (1)** – ученик није ништа написао или ученик није одговорио на тему, нису испоштовани захтеви композиције, рад се не може прочитати, реченице су потпуно неповезане и нејасне, са превише граматичких, правописних и стилских грешака.

Оцењивање говорних вежби:

- **Одличан (5)** – ученик се правилно изражава, тачно казује текст поштујући правила композиције, износи своје ставове, описе и емоције у складу са задатом темом, лепо формулише своје мишљење, има изграђену културу комуникације;
- **Врло добар (4)** – ученик успешно одговара на постављене захтеве, уз мања одступања;
- **Добар (3)** – ученик делимично одговара на постављене захтеве;
- **Довољан (2)** – ученик одговара на постављене захтеве само уз помоћ наставника и на врло једноставним примерима;
- **Недовољан (1)** – ученик није научио текст и није се припремио за усмено изражавање.

Рецитовање ученика:

- **Одличан (5)** – ученик изражајно, тачно и јасно рецитује текст уз одговарајућу дикцију, правилно изговара све гласове;
- **Врло добар (4)** – ученик изражајно, тачно и јасно рецитује текст уз делимично одговарајућу дикцију, правилно изговара све гласове;
- **Добар (3)** – ученик тачно рецитује текст, али без одговарајуће дикције и изражајности;
- **Довољан (2)** – ученик рецитује текст без дикције и изражајности, правећи често грешке;
- **Недовољан (1)** – ученик није научио задати текст.

Наставник може наградити ученика одличним оценом (5) и за израду разних паноа, презентација, учешћа на такмичењима, конкурсима, појединим секцијама, активностима у школи и сл.

Петнаестоминутни тестови оцењују се сумативно, али се у дневник уписују три петнаестоминутна теста са додатним усменим одговарањем. Ученици који раде по прилагођеном или измењеном програму у оквиру ИОП-а, имају другачији критеријум оцењивања. Он није исти за све ученике и зависи од потреба и постигнућа ученика који раде по овом програму, а прилагођава се индивидуализованом раду сваког ученика појединачно. На крају првог и другог полугодишта закључна оцена из српског језика је

бројчана. Она се утврђује на основу свих описних и бројчаних оцена у току једне школске године. Оцена се закључује у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.

Стручно веће српског језика ОШ „Десанка Максимовић“

ДОПУНСКА НАСТАВА

Допунска настава организује се као вид помоћи ученицима који имају одређене потешкоће у савладавању наставног градива. На овим часовима ученицима ће бити детаљније објашњено све оно што је на редовној настави остало нејасно, посветиће се пажња појединостима важним за напредовање у учењу. Такође, ови часови су од посебног значаја за ученике са негативним оценама како би што успешније постигли позитивну оцену и унапредили своја знања.

Као и редовна настава и ови часови остварују одређене васпитне, образовне и функционалне циљеве, од којих је свакако најважнији развијање љубави према српском језику и књижевности, усвајање основних знања из граматике и науке о књижевности, као и писмености, развијање писане и говорне језичке културе.

Ови допунски часови прати редовну наставу, тако да ће на њима бити обрађиване теме из редовног наставног плана, а број часова по теми ће бити усклађен са потребама ученика.

Разред: пети

Годишњи фонд часова : 36 часова

Наставне теме пети разред:

1. Врсте речи – основни појмови и граматичке категорије
  - Именице
  - Придеви
  - Заменице
  - Бројеви

2. Падежи и значења падежа
3. Глаголи – глаголски вид и род, глаголске основе, глаголска времена
4. Правопис и језичке култура
5. Књижевност – разликовање родова и врста, обнављање књижевних

дела

ДОДАТНА НАСТАВА

Додатна настава организује се за ученике који покажу веће интересовање за овај наставни предмет и својим постигнућима на редовној настави покажу да су заинтересовани за додатни рад. Ова настава покушаће да одговори на све напредне нивое који се на редовној настави не постигну и омогући ће ученицима да стекну додатна и шира сазнања из српског језика и књижевности.

Основни задатак ове наставе је припрема ученика за такмичења, тако да је и план ове наставе усклађен са редовном наставом, а биће проширен областима у зависности од потреба такмичења или заинтересованости ученика. Такође, ови часови замишљени су као могућност да ученици сами осмисле неке занимљиве садржаје и представе их на начин другачији од редовне наставе, што би подразумевало самосталан истраживачки рад, примену различитих метода и интерактивнији приступ.

Наставне теме које ће се обрађивати на овим часовима пратиће план припреме за такмичења. У зависности од знања, разумевања, а и нивоа такмичења настава ће се прилагођавати индивидуалним потребама ученика. Основни акценат ће бити на изради тестова за такмичење и њихову анализу.

Разред: пети

Годишњи фонд часова : 36 часова

Наставне теме пети разред:

1. Врсте речи – основни појмови и граматичке категорије
  - Именице – подела, грам. категорије, граматичка основа и наставци
  - Придеви – подела, грам. категорије, компарација, наставци за компарацију, неправилна компарација
  - Заменице – подела, грам. категорије, деклинација личних заменица
  - Бројеви- подела, грам. категорије, правописна решења
2. Падежи и значења падежа – граматичке основе и наставци, значења падежа, контекстуална условљеност, предлошко-падежне конструкције
3. Глаголи – глаголски вид и род, глаголске основе, глаголска времена

4. **Правопис и језичке култура**
5. **Књижевност – разликовање родова и врста, обнављање књижевних дела и писаца, форме казивања, стилске фигуре, рима, стих строфа.**